

Matsrammi fyrir lesskilning

	Hugsmíð	Undirhugsmíð	Atriðalýsing: Lýsing á færni sem prófatriði mælir	
Skilningur	1. Að staðsetja og endurheimta	1.1. Þekkir merkingu algengra orða í texta	1.1.1.	Þekkir merkingu orða og samheita þeirra, fastra orðasambanda, orðatiltækja og málshátta
			1.1.2.	Getur nýtt sér þekkingu sína á skyldleika orða til að ráða í merkingu framandi orða
		1.2. Getur staðsett beinar upplýsingar í texta með því að finna orð eða samsvarandi orðalag (umorðun)	1.2.1.	Getur staðsett stakar, beinar upplýsingar í texta með því að finna orð eða samsvarandi orðalag í einni málsgrein eða aðliggjandi málsgreinum
			1.2.2.	Getur staðsett stakar, beinar upplýsingar í samfelldum texta með því að finna sama eða samsvarandi orðalag
			1.2.3.	Getur staðsett stakar, beinar upplýsingar í ósamfelldum texta (töflur, myndir, gröf) með því að finna sama eða samsvarandi orðalag í texta
		1.3. Getur staðsett upplýsingar með því að nýta þekkingu sína á samheitum í texta	1.3.1.	Getur staðsett, beinar upplýsingar í texta með beitingu þekkingar á samheitum í einni málsgrein
			1.3.2.	Getur staðsett stakar, beinar upplýsingar í samfelldum texta með beitingu þekkingar á samheitum
			1.3.3.	Getur staðsett stakar, beinar upplýsingar í ósamfelldum texta (töflur, myndir, gröf) með beitingu þekkingar á samheitum

Ályktun

Hugsmíð

Undirhugsmíð

Atriðalýsing: Lýsing á færni sem prófatriði mælir

2. Að álykta og túlka

2.1.

Getur borið kennsl á merkingu framandi orða og orðatiltækja í texta

2.1.1.

Getur dregið ályktun um merkingu framandi orða (þar á meðal notkun þekktra orða á framandi hátt), fastra orðasambanda, orðatiltækja, málshátta og myndmáls með því að nota samhengi og/eða ýmsar vísbendingar úr texta

2.2.

Getur dregið ályktanir af efni texta og beitt við nýjar aðstæður

2.2.1.

Getur dregið ályktanir með því að tengja saman beinar og óbeinar upplýsingar í einni málsgrein eða aðliggjandi málsgreinum

2.2.2.

Getur dregið ályktanir með því að tengja saman beinar og óbeinar upplýsingar í **samfelldum** texta

2.2.3.

Getur dregið ályktanir með því að tengja saman beinar og óbeinar upplýsingar í **ósamfelldum** texta (töflur, myndir, gröf)

2.2.4.

Getur nýtt bakgrunnsþekkingu sína þegar samhengi og/eða vísbendingar eru ekki til staðar í texta

2.2.5.

Getur borið kennsl á atburðarás/aðgerðaröð/skref í texta

2.2.6.

Getur komið auga á orsök og afleiðingu þegar orsakasambandið er ekki ljóst í texta.

2.2.7.

Getur dregið ályktun um tilfinningar, hegðun, viðbrögð, skapgerðareinkenni og ætlun sögupersónu/höfundar

2.2.8.

Getur beitt upplýsingum úr texta við nýjar aðstæður eða við gerð nýrra dæma

2.3.

Getur borið kennsl á aðalatriði í texta og dregið efnið saman

2.3.1.

Getur greint milli aðalatriða og aukaatriða í texta (upplýsinga- og rökfærslutexti)

2.3.2.

Getur dregið saman niðurstöðu úr efnisgrein eða eða lengri texta með því að fella saman/sambætta upplýsingar

2.3.3.

Getur borið kennsl á/fundið meginhugmynd í texta án þess að hugmyndin komi beint fram

Hugsmíð

Undirhugsmíð

Atriðalýsing: Lýsing á færni sem prófatriði mælir

Gagnrýnin hugsun

3. Að ígrunda og meta

3.1.	Getur áttað sig á tilgangi texta og viðtakendum hans	3.1.1.	Getur áttað sig á tilgangi með ritun texta út frá einkennum megintextategunda og undirflokka þeirra þegar tilgangurinn kemur ekki skýrt fram
		3.1.1.a.	Þekkir einkenni bókmenntatexta. Uppbygging: Kynning, ris/vandamál, lausn; Framsetning: Atburðarás, sögusvið, innri og ytri tími, persónusköpun, sjónarhorn; Málnotkun: Notkun stíleinkenna og stílbragða.
		3.1.1.b.	Þekkir einkenni upplýsingatexta. Uppbygging: Inngangur, meginefni og niðurlag; Framsetning: Notkun lykilorða/lykilsetninga, röðun aðal- og aukaatriða innan efnisgreina, ítarlegar útskýringar og lýsandi dæmi og notkun myndefnis; Málnotkun: Hlut- og öfgalaust orðalag.
		3.1.1.c.	Þekkir einkenni rökfærslutexta. Uppbygging: Inngangur, meginefni og niðurlag/lokaorð; Framsetning: Staðhæfing/afstaða, rökstuðningur og dæmi; Málnotkun: Gildishlaðið orðalag og beiting viðeigandi stílbragða.
		3.1.2.	Getur áttað sig á hlutverki ytri einkenna í texta þegar tilgangur með notkun þeirra kemur ekki skýrt fram
		3.1.3.	Getur borið kennsl á rökstuðning í texta sem styður við tilgang og framsetningu hans
		3.1.4.	Getur borið kennsl á ætlaða viðtakendur texta og rökstutt álit/staðhæfingu sína
3.2.	Getur lagt mat á texta með gagnrýnum hætti og rökstutt mat sitt	3.2.1.	Getur greint frá skoðun sinni á efni texta og notað efnisatriði úr honum til að færa rök fyrir máli sínu
		3.2.2.	Getur lagt mat á inntak/niðurstöðu/boðskap í texta
		3.2.3.	Getur borið kennsl á og borið saman mismunandi rökstuðning við hugmynd, verknað eða staðhæfingu í texta
		3.2.4.	Getur greint og metið tengsl með samanburði (hvað er líkt/ólíkt) á efnisatriðum í texta eða milli texta.
		3.2.5.	Getur skipulagt, samþættað og túlkað hugmyndir afstöðu og rök innan eins eða milli fleiri texta
3.3.	Getur lagt mat á réttmæti staðhæfinga í texta	3.3.1.	Getur greint á milli staðreynda og skoðunar í texta
		3.3.2.	Getur sundurgreint texta í þeim tilgangi að meta staðhæfingar sem settar eru fram innan hans eða um inntak hans
		3.3.3.	Getur lagt mat á gæði og trúverðugleika texta óháð miðlum
		3.3.4.	Getur greint samhljóm eða ágreining/mótsagnir innan og/eða milli texta, og þegar um ágreining er að ræða ákveðið hvernig ráða megi fram úr honum og komast að niðurstöðu
3.4.	Getur greint afstöðu og hlutverk	3.4.1.	Getur greint afstöðu (t.d. skoðun/hlutdrægni) höfundar/sögupersónu
		3.4.2.	Getur greint hlutverk sögupersónu
3.5.	Getur lagt mat á áhrifamátt texta	3.5.1.	Getur lagt mat á áhrifamátt framsetningar upplýsinga í texta (t.d. notkun myndefnis, uppsetningar og málnotkunar)